

Поради випускникам з вибору професії від практичного психолога

У житті кожної людини вибір професії та місця роботи – серйозний та відповідальний крок. Від цього вибору залежатиме багато – власне благополуччя та добробут сім'ї, можливості реалізації інтересів, перспективи творчого зростання, нові дружні й ділові контакти. Особливо гостро проблема професійного самовизначення стоїть перед старшокласниками, коли формуються їх орієнтири на майбутнє. Саме на цьому життєвому етапі молодь потребує підтримки і кваліфікованої допомоги фахівців.

Професія – від латинського „оголошую свою справу”. Професія визначається характером продукту, який виготовляється, засобами і специфічними умовами виробництва в одній з галузей народного господарства.

Спеціальність – це підвид професії, який зумовлюється подальшим розподілом праці в рамках однієї професії. Наприклад, лікар – професія, а хірург – спеціальність; педагог – професія, а викладач-математик – спеціальність; слюсар – професія, слюсар-складальник – спеціальність.

Кваліфікація – визначається рівнем спеціальних знань, практичних навичок і характеризує ступінь складності конкретного виду роботи, яка виконується.

Тип професії вказує на те, з чим людині доводиться мати справу в процесі своєї професійної діяльності, тобто на предмет праці. Предметом праці можуть бути інші люди, техніка, інформація, художні твори або природа.

Клас професій свідчить про ступінь складності і потрібної кваліфікації людини, тобто про характер праці. Характер праці може бути виконавчим або творчим.

Найбільш популярною в профорієнтації є психологічна класифікація професій, запропонована Е. Клімовим. Її основою є ділення на типи професій за предметом праці.

За „предметом праці” можна виділити 5 типів професій:

- „Людина – людина”
- „Людина – техніка”
- „Людина – знакова система”
- „Людина – художній образ”
- „Людина – природа”

- ✓ До типу професій „людина-людина” відносяться професії, де предметом праці виступають люди. Прикладом цього типу професій можуть бути професії: вчитель, бібліотекар, лікар, продавець, телефоніст, медсестра, вихователь, офіціант.
- ✓ Тип професій „людина-техніка” вказує на те, що людина в процесі праці свою діяльність спрямовує на технічні об’єкти (машини, механізми). Найбільш поширеними професіями цього типу є: токар, слюсар, сталевар, шахтар, електромонтажник, технік-електрик, інженер-технолог, водій.
- ✓ Тип професій „людина-знакова система” включає професії, де людина має справу з кресленнями, картами, текстами, символами. До цього типу відносяться, наприклад, такі професії: секретар-друкарка, редактор, бухгалтер, програміст, оператор зв’язку, телеграфіст, кресляр, топограф.
- ✓ Тип професій „людина-художній образ” об’єднує професії, пов’язані з образотворчою, музичною, акторсько-сценічною діяльністю. Це такі професії, як художник, артист ансамблю, актор, композитор, скульптор, маляр-альфрейник (декоративна штукатурка), конструктор-модельєр одягу, письменник.
- ✓ Тип професій „людина-природа” об’єднує професії, предметом праці яких є жива природа. До цього типу відносяться такі професії, як агроном, тракторист широкого профілю, зоотехнік, лісник, птахівник, ветеринар.

За „характером праці” виділяють два класи професій:

1. Професії виконавчого класу. Пов’язані з виконанням рішень, роботою за заданим зразком, дотриманням правил, що діють, і нормативів, дотриманням інструкцій, стереотипним підходом до вирішення проблем (агент, медсестра, продавець, приймальник замовлень, соціальний працівник, машиніст, оператор, верстатник, столяр, касир, друкарка, телефоніст, перукар). В більшості випадків професії цього класу не вимагають вищої освіти.

2. Професії творчого класу. Пов’язані з аналізом, дослідженням, випробуванням, контролем, плануванням, організацією і управлінням, конструюванням, проектуванням, розробкою нових зразків, ухваленням нестандартних рішень, вимагають незалежного і оригінального мислення, високого рівня розумового розвитку і, як правило, вищої освіти (лікар, менеджер, референт, психолог, вчитель, юрист, інженер, економіст, математик, архітектор, фізик).

Мотиви вибору професії:

Соціальні – виражаються у прагненні приносити користь суспільству. Моральні – є одними з головних. Естетичні, пізнавальні і творчі перспективи майбутньої професії оцінюються із моральних позицій.

Естетичні – виражаються у прагненні до естетики праці, її краси, гармонії.

Пізнавальні – характеризуються прагненням розширити свій світогляд, розвинути здібності, досягнути високих показників.

Творчі – проявляються у прагненні бути оригінальним, робити нові відкриття

Матеріальні – пов'язані з прагненням мати добре оплачувану професію і гарантію стабільного майбутнього.

Престижні – виражають прагнення обрати професію, які цінуються серед друзів і знайомих, дозволяють досягти привабливого становища у суспільстві, забезпечують швидке просування по службі.

Утилітарні – пов'язані з бажанням обрати професію, що дає змогу управляти людьми.

Професійний інтерес – це спрямованість людини на певний вид професійної діяльності (педагогічної, художньої, медичної тощо). Він є найважливішою спонукальною силою у поповненні знань людини про відповідну галузь трудової діяльності.

Алгоритм професійного самовизначення

*Визначити кілька професій, які подобаються, до яких є прагнення, існують принципові можливості їхнього успішного освоєння й працевлаштування.

*Шукати якнайбільше інформації про ці професії, знайомитися з людьми, які їх представляють.

*Вислухати думки батьків, учителів, друзів, проаналізувати їх.

*Скласти список істотних можливостей професії (наприклад, можливість спілкування з багатьма людьми, поїздки за кордон, висока зарплата тощо) і проаналізувати його щодо своєї мети, очікувань, мрій.

*Визначити фізичні й психологічні риси, необхідні для кожної з професій.

*Звернутися до психолога із проханням визначити, діагностувати інтереси, здібності, темперамент, особливості пам'яті, мислення тощо.

*Прислухатися до своїх почуттів, інтуїції.

*„Приміряти” до себе кожну із професій. Зіставити, зважити всі „плюси” і „мінуси”.

*Зробити вибір.

*Упевнено йти до мети.